

Uhell og beredskapshendelser i 2003

I 2003 ble Kriseutvalget ved atomulykker varslet om 5 hendelser. Det ble også innkalt til et møte om ulykken med den sunkne atomubåten K-159 i Barentshavet 30. august. Det var i tillegg flere mindre hendelser i 2003 som Statens strålevern håndterte internt.

Radioaktiv kilde funnet i Sandefjord

Statens strålevern fikk 18. februar 2003 melding om at en kapslet industriell kontrollkilde ble funnet på Kilen brygge i Sandefjord. Et mobilt team fra Strålevernet dro til stedet der de målte og verifiserte at det var en strålekilde som befant seg der. Kilden, som besto av radioaktivt cesium i en skjermet beholder, ble tatt i forvaring av Strålevernet. Strålevernet gjennomførte videre undersøkelser for å avdekke hvordan og hvorfor kilden var havnet på avveie.

Kildebeholder på anleggsområde i Sandefjord.

Foto: Statens strålevern

Driftsbrudd på reaktor 1, Kola kjernekraftverk i Russland

Den 19. mai ble Strålevernet kontaktet med forespørsel om en havarisituasjon ved kjernekraftverket på Kola. Hendelsen skjedde 18. mai ved reaktor 1 på Kola kjernekraftverk. Det oppsto en unormal driftssituasjon i forbindelse med en turbin som er tilknyttet reaktoren. Reaktoren ble automatisk nedstengt og det mobile nødstrømsaggregatet ble satt i drift.

Strålevernet informerte atomberedskapsorganisasjonen og sendte ut pressemelding.

Ubåt sank under slep utenfor Murmansk i Russland

Statens strålevern ble kjent med ulykken gjennom NRK-radio lørdag 30. august kl 0730. Det ble iverksatt intern varsling i Strålevernet og varsling av Kriseutvalgets medlemmer. Ulykken skjedde lørdag 30. kl 0400 Moskva tid (kl 0200 norsk tid) i russisk territorialfarvann ved innløpet til Kola-fjorden utenfor Murmansk. Ubåten K-159, en "November"-klasse fra 1963, hadde to reaktorer, hver på 70 MW. Ubåten ble tatt ut av drift i 1989 og har deretter ligget ved Iokangabasen. De to reaktorene var avstengt og våpnene tatt ut av ubåten. Den sank under slep fra Iokanga-basen i Gremika, øst på Kola-halvøyas nordkyst, på vei til verftet i Poliarny hvor den skulle hugges opp.

Den utrangerte russiske u-båten K-159 under slep.

(www.ksf.ru/rus/ph_report/2003/200310077/)

Etter Strålevernets vurdering var det ingen umiddelbar fare for utslipp av radioaktive stoffer som kunne berøre Norge eller norske interesser. Kriseutvalget ble innkalt til møte onsdag 3. september og orientert om ulykken.

Tyveri fra fyrlykter drevet av radioaktive kilder på Kola i Russland

Det var tjenestepersonell fra Nordflåten som 12. november oppdaget at fyrlykten i Olenia-bukta på Kola var blitt demontert og alt bortsett fra strålekilden var stjålet. Den 13. november oppdaget man at det samme også var skjedd med en fyrlykt på Yuzhny Goryachnski-øya, også i Kola-fjorden. Strontiumkildene var etterlatt i umiddelbar nærhet av fyrlyktene. Strontiumkildene er svært radioaktive.

Fyrlyktene er drevet av strontiumkilder. Dette er såkalte RTG-kilder (Radioisotopiske Termoelektriske Generatorer) hvor varmen fra det radioaktive Strontium-90 produserer strøm til fyrlyktene. (Se også StrålevernInfo 7:2004).

Radioisotopiske Termoelektriske Generatorer (RTG).

Foto: Statens strålevern

Området rundt de to fyrlyktene ble avsperrert og bevoktet av russisk politi og lokale myndigheter. Personell fra Nordflåten fjernet kildene.

Norske myndigheter har tidligere bidratt i arbeidet med å fjerne 25 av disse og erstattet kildene med solcellepaneler. Man er nå i gang

med å skifte ut ytterligere 20 i Murmansk- og Arkangelsk-området.

Andre hendelser i 2003

Finske strålevernmyndigheter STUK meldte i mars om at det var funnet en strålekilde i Finskevikken, ca 100 km fra finsk område. Kilden (Strontium-90) var stjålet fra en fyrlykt og ble funnet under ca 70 cm is på ca 25 cm dypt vann. Kilden ble tatt hånd om av russiske myndigheter.

En atomreaktor ved Kola atomkraftverk i Murmansk måtte stenges natten til 18. mars da det oppsto kabelbrudd som følge av storm. Atomkraftverket har i alt fire reaktorer, men bare én av dem var i drift på denne tiden. Det tok ett døgn å reparere skaden og sette reaktoren i drift igjen.

29. mars ble reaktor 2 på PAKS kjernekraftverk i Ungarn nedstengt i forbindelse med årlig vedlikeholdsarbeid. I tillegg til det rutinemessige vedlikeholdet skulle brensellementene fra reaktoren tas ut for rengjøring. Dette gjøres ved at brensellementene tas ut og overføres til en egen tank for kjemisk rensing og deretter settes tilbake i reaktoren. Mens brensellementene var plassert i rensesetanken indikerte måleinstrumenter utslipp av radioaktive gasser. Arbeidet ble stoppet og situasjonen ble brakt under kontroll. Undersøkelser viste at brensellementene som var plassert i tanken var blitt skadet. Det ble registrert mindre utslipp av radioaktive gasser til de nære omgivelsene. Utslippene hadde kun lokale konsekvenser på og ved kraftverket.

NRK Finnmark hadde 4. juni et oppslag hvor det ble sagt at det hadde vært to alvorlige uhell ved Kola kjernekraftverk. Strålevernet kontaktet Kola kjernekraftverk og fikk bekreftet at det hadde skjedd en turbinfeil på turbin 2 ved reaktor 1 den 28. mai. Reaktoren hadde ikke blitt stengt ned under turbinfeilen.